

Stemmen krijgen of stemming maken?

Activiteit van Tweede Kamerleden in de Kamer en de media in 2010

Inhoud

Inleiding	3
Methode van onderzoek	3
Tellingen en berekeningen van de verschillende variabelen.....	3
Het ambachtelijke parlementaire werk	4
Spreektijd in de Kamer	4
De Tweede Kamer en Schriftelijke Kamervragen	5
Kamervragen en media	6
Spoeddebatten in de Tweede Kamer	8
Moties in de Tweede Kamer	9
Ingediende Amendementen	10
De Tweede Kamerleden in dagbladen.....	11
De fracties in dagbladen	11
De Kamerleden in dagbladen	12
Conclusie.....	12

Nel Ruigrok (Nederlandse Nieuwsmonitor)
Kasper Welbers (Nederlandse Nieuwsmonitor)
Wouter van Atteveldt (VU)

Amsterdam, september 2010

Inleiding

“Het werk in de Tweede Kamer is meer op de media gericht. De waan van de dag regeert. Het lijkt meer te gaan om 'hoe kom ik in de krant' dan om het beter voor de mensen te doen.” Aldus Tweede Kamerlid Paul Lempens van de SP in De Limburger op 11 september 2009 in een toelichting op zijn besluit niet beschikbaar te zijn voor een tweede termijn in de Tweede Kamer. De discussie over de relatie tussen de media en politiek is al langer gaande. Media bieden politici een platform voor debat over politiek relevante zaken en geven idealiter een indicatie van wat er onder de bevolking leeft. Sommigen critici gaan nog een stap verder en stellen dat het Haagse huwelijk tussen politiek en media er op neerkomt dat de journalistiek de politieke agenda bepaalt in plaats van omgekeerd. We weten dankzij flapuit Boekestijn dat ook de koningin een duidelijke mening heeft over de relatie tussen media en Tweede Kamer. Zij verweet de Kamerleden tijdens een bezoek dat er sprake was van te veel hypes in de politiek, en te veel spoeddebatten. Sommige critici ten aanzien van de Tweede Kamer gaan zo ver dat zij stellen dat het Haagse huwelijk tussen politiek en media er op neerkomt dat de journalistiek de politieke agenda bepaalt in plaats van omgekeerd. Symptomatisch voor deze ‘waan van de dag’ zou zijn dat Kamerleden hun schriftelijke vragen en masse baseren op berichten in de media.

In dit rapport kijken we naar de activiteiten van de Kamerleden in zowel de Kamer als in de media in de periode van 1 januari 2010 tot en met de laatste dag voor de installatie van de nieuwe Tweede Kamer, 16 juni 2010. Met andere woorden: welke Kamerleden zijn het meest actief wat betreft het ambachtelijke Kamerwerk en welk Kamerlid krijgt de meeste media-aandacht? Ten slotte gaan we in op de wisselwerking tussen media en politiek.

Methode van onderzoek

Voor dit onderzoek hebben we gebruik gemaakt van de online database van de overheid (www.overheid.nl) waarin alle kamerstukken beschikbaar zijn gesteld vanaf half november 2009. We hebben ervoor gekozen om de periode derhalve te kiezen vanaf 1 januari 2010. Wat betreft de media hebben we gekeken naar alle politieke artikelen zoals verschenen in *de Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, *Trouw*, *De Telegraaf*.

Tellingen en berekeningen van de verschillende variabelen

Voor **Kamervragen** is geteld bij hoeveel vragen een politicus als eerste indiener staat vermeld.

Voor **spreektijd** zijn uit de handelingen van alle gesproken teksten van elk Kamerlid (uitgezonderd de voorzitter) de woorden geteld. Dit is dus inclusief debatten, interrupties, stemverklaringen etc. die in de Kamer zijn uitgesproken, maar exclusief wetsvoorstellen en amendementen (die schriftelijk worden ingediend).

Voor **amendementen** en **moties** hebben we in de handelingen gekeken naar de stemmingen waar de verschillende amendementen en moties in stemming zijn gebracht. We hebben vervolgens gekeken welk Tweede Kamerlid het amendement of de motie heeft ingediend.

Voor **spoeddebatten** zijn de door het presidium van de Tweede Kamer aangedragen tellingen per politicus overgenomen.

Voor de **media** is binnen de uitgekozen artikelen geteld hoe vaak elke politicus wordt genoemd. Voor politici met normale woorden als achternaam (bv Tang, Kant) is vereist dat in het artikel minimaal één keer de voornaam, partijnaam, of functienaam (Kamerlid/fractievoorzitter) binnen 10 woorden van de achternaam is voorgekomen.

Het ambachtelijke parlementaire werk

“Het gros van de debatten is niet van een hoog niveau. Wat voor platheid ik soms hoor tijdens het wekelijkse vragenuurtje! En van elke mug wordt een spoeddebat gemaakt. Dat niet altijd uitgebreid verslag wordt gedaan van een debat hoeft niet erg te zijn. Voor de burger is het belangrijk wat de uitkomsten zijn,” stelt Frits Wester in artikel in *de Volkskrant* van 13 november 2009. In deze rapportage kijken we naar de verschillende activiteiten van de Kamerleden. Naast de spreektijd van Kamerleden in de diverse vergaderingen van de Kamer, kijken we naar het aantal schriftelijke vragen dat Kamerleden stellen, het aantal aangevraagde spoeddebatten en het aantal ingediende moties en amendementen.

Spreektijd in de Kamer

*‘Lompheid regeert op Binnenhof’
(Dagblad van het Noorden, 1 oktober 2010)*

Deze uitspraak in het Dagblad van het Noorden is afkomstig van Kees van de Malen en slaat vooral op het woordgebruik van de politici tijdens de debatten. Hij stelt dat het toenemende grove taalgebruik in de Kamer afbreuk doet aan het gezag van de Kamerleden. Hij concludeert: “Grove taal is als snelle snack, het bevredigt even”. In deze paragraaf kijken we naar de teksten die de Kamerleden uitspreken tijdens de vergaderingen van de Kamer. Hierbij kijken we niet naar het woordgebruik, maar naar de mate waarin de Kamerleden aan het woord zijn.

Tabel I. Spreektijd fracties in Tweede Kamer (gemeten in aantal woorden)

fractie	Aantal leden	Aantal woorden	Gemiddeld per lid
SP	25	388076	15523
PvdA	33	375938	11392
CDA	41	363485	8865
VVD	21	322723	15368
GL	7	274426	39204
PVV	9	171714	19079
D66	3	170476	56825
CU	6	142123	23687
SGP	2	96482	48241
PvdD	2	79221	39611
Trots	1	40082	40082
Totaal	150	2424746	16165

Het systeem dat de Kamer hanteert om de spreektijd te verdelen, brengt met zich mee dat grote fracties meer spreektijd krijgen dan kleine fracties. Echter, uit de gegevens blijkt dat niet de grootste partij (CDA) maar de SP met 25 zetels het meest aan het woord is. Gemiddeld per lid is de fractie van D66

de onbetwiste koploper, op enige afstand gevolgd door de fracties van SGP en Trots. De leden van de CDA-fractie spreken gemiddeld het minst in de Kamer.

Tabel 2. Top tien spreektijd Kamerleden (gemeten in aantal woorden)

Kamerlid	Aantal woorden
Boris van der Ham (D66)	83882
Kees Vendrik (GL)	68806
Ieneke van Gent (GL)	65772
Alexander Pechtold (D66)	56890
Bas vd Vlies (SGP)	55157
Esther Ouwehand (PvdD)	48445
Agnes Kant (SP)	43582
Tofik Dibi (GL)	43099
Femke Halsema (GL)	42681

Van de Kamerleden is Boris van der Ham het meest aan het woord. Ruim 80 duizend woorden spreekt hij uit. Hij wordt gevolgd door Kees Vendrik en Ieneke van Gent van Groenlinks. Vooral deze partij wordt vertegenwoordigd in de top 10 van sprekers.

De Tweede Kamer en Schriftelijke Kamervragen

*“De 79 Kamervragen van PVV'er Fritsma”
(Algemeen Dagblad, 10 september 2009)*

Waar normaal gesproken de inhoudelijke kant van de Kamervragen centraal staat tijdens een parlementaire vergadering ging een van de eerste vergaderingen van de Tweede Kamer in 2009 juist *over* de Kamervragen van een van de leden van de Kamer. Dhr. Fritsma (PVV) had bij 12 ministeries in totaal 79 Kamervragen ingediend over de kosten van allochtonen voor onze samenleving. In de maanden erna volgen nog veel Kamervragen. In deze paragraaf kijken we naar de Kamervragen vanaf 1 januari 2010 tot en met 16 juni 2010. In totaal tellen we 1354 Kamervragen in deze periode. Gemiddeld betekent dat 9 Kamervragen per Kamerlid.

Tabel 3. Schriftelijke vragen stellen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal vragen	Gemiddeld per lid
SP	25	323	13
CDA	41	242	6
PvdA	33	170	5
VVD	21	147	7
PVV	9	118	13
PvdD	3	111	37
GL	2	84	42
D66	7	59	8
CU	6	42	7
SGP	2	30	15
Trots	1	28	28
Totaal	150	1354	9

In totaal zien we de meeste Kamervragen gesteld door de SP, gevolgd door het CDA, dezelfde volgorde als vorig jaar. De PVV, vorig jaar op nummer drie is nu terug te vinden op de 5^e plaats¹. Trots stelt de minste vragen van de Kamerleden, 28 in totaal. Per Kamerlid gezien scoort Verdonk hiermee wel de derde plaats, na GL (42 vragen per Kamerlid) en de Partij voor de Dieren (37 vragen per Kamerlid). Gemiddeld stelt de PvdA de minste vragen per Kamerlid (5).

Evenals vorig jaar is Marianne Thieme de duidelijke nummer 1 in de Kamer wat betreft het stellen van Kamervragen, op afstand gevolgd door fractiegenoot Esther Ouwehand. In de top 10 van vragenstellers komen verder vooral SP'ers voor.

Tabel 4. Top tien Kamerleden die schriftelijke vragen stellen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal vragen
Marianne Thieme	PvdD	1	66
Esther Ouwehand	PvdD	2	45
Henk van Gerven	SP	3	44
Renske Leijten	SP	4	38
Fred Teeven	VVD	5	36
Krista van Velzen	SP	6	34
Ieneke van Gent	GL	7	29
Khadija Arib	PvdA	8-11	28
Ronald van Raak	SP	8-11	28
Arda Gerken	SP	8-11	28
Rita Verdonk	Trots	8-11	28

Kamervragen en media

De waan van de dag regeert
(*Algemeen Dagblad*, 30 juli 2008)

Een veel gehoorde klacht is dat Kamerleden leven bij de ‘waan van de dag’. Symptomatisch daarvoor zou zijn dat ze (een groot deel van) hun schriftelijke vragen doorgaans baseren op berichten in de media. In deze paragraaf gaan we na of en zo ja in hoeverre dat beeld overeenkomt met de werkelijkheid. Anders gezegd: hoe vaak baseren Kamerleden een vraag op een bericht in de media? En wie baseert welke vraag op welke media?

In de 1354 Kamervragen die zijn gesteld vinden we in 762 vragen een referentie terug naar een medium. Dit betekent dat ruim 55% van de Kamervragen gesteld wordt naar aanleiding van berichtgeving in de media. In onderstaande tabel geven we de percentages weer per partij die zich baseert op media.

De PvdD, GL en PvdA baseren zich het meest op de berichtgeving in de media. Het minst baseert Trots zich op media bij het stellen van Kamervragen. Opvallend is toch vooral dat de verschillen klein

¹ De Kamervragen van dhr. Fritsma vallen buiten de onderzochte periode.

zijn. Berichtgeving in media spelen een belangrijke rol wanneer het gaat om het stellen van Kamervragen.

Tabel 6. Partijen en vermelding van media in Kamervragen

Kamerlid	Geen medium genoemd	Wel medium genoemd
SP	43.7	56.3
CDA	43.4	56.6
PvdA	40.0	60
PVV	41.5	58.5
VVD	50.8	49.2
PvdD	35.1	64.9
GL	38.1	61.9
d66	47.5	52.5
CU	54.8	45.2
Trots	60	40
SGP	53.6	46.4

Het zijn vooral de dagbladen die als inspiratiebron van de Kamerleden dienen bij het stellen van de Kamervragen. *De Telegraaf* is hierbij koploper. Ruim 10% van de Kamervragen worden gebaseerd op het nieuws uit deze dagbladen. *De Volkskrant*, *Trouw* en *NRC Handelsblad* volgen de *Krant van Wakker Nederland*. De NOS is de eerste omroep die wordt gebruikt als bron van Kamervragen. In ruim 2% van de Kamervragen wordt naar de NOS verwezen. Opvallend in de top 10 is *Zorgvisie*, een vakblad voor management en directie in de gezondheidszorg. In 21 Kamervragen wordt naar dit blad verwezen. Vooral SP Kamerlid Leijten gebruikt dit blad als bron van informatie voor de Kamervragen die zij stelt.

Tabel 7. Top tien Media genoemd in Kamervragen

Medium	Aantal kamervragen	% aantal kamervragen
De Telegraaf	147	10.9
de Volkskrant	79	5.8
Trouw	63	4.7
NRC Handelsblad	43	3.2
Algemeen Dagblad	42	3.1
NOS	29	2.1
het Parool	22	1.6
Zorgvisie	21	1.6
ANP	20	1.5
Netwerk	20	1.5

Verder valt op dat de opiniebladen niet in de top 10 terug te vinden zijn. Elsevier wordt in 12 Kamervragen genoemd als bron, HP de Tijd in 6 vragen en Vrij Nederland in 5. Ook de actualiteitenzenders volgen de dagbladen op afstand. Alleen Netwerk haalt de top 10. Nova wordt daarentegen in 14 Kamervragen genoemd, Zembla in 11 Kamervragen, even veel als het programma Radar.

De regionale dagbladen spelen ook een belangrijke rol. Naast het Parool dat zelfs met 22 vermeldingen in de top 10 te vinden is, vinden we een groot aantal dagbladen terug. Zo wordt *De Limburger* in 12 Kamervragen genoemd, het *Dagblad van het Noorden* in 11 vragen en de *Gelderlander* in 9.

Een volgende vraag is welke politieke partij zich baseert op welke media. Van de top 10 media genoemd in de Kamervragen hebben we dit nader bekeken. In tabel 8 geven we per partij weer hoe vaak zij gebruik maken van deze media, uitgedrukt in het percentage van het totaal aantal vragen van de partij (deze gegevens presenteerden we eerder in tabel 6).

Tabel 8. Relatie media en Kamervragenstellende partij

Partij	TEL	VK	TRW	NRC	AD	NOS	Parool	Zorg visie	Netw.	ANP	Totaal
SP	26.4	17.8	15.5	10.1	7.8	1.6	1.6	9.3	7	3.1	56.3
CDA	26.3	17.1	15.8	6.6	13.2	10.5	5.3	1.3	1.3	2.6	56.6
PvdA	17.8	26.0	8.2	6.8	11.0	0	8.2	6.8	5.5	9.6	60.0
PVV	63.2	5.3	8.8	5.3	3.5	7.0	3.5	1.8	0	1.8	58.5
VVD	44.6	5.4	14.3	5.4	12.5	12.5	0	0	3.6	1.8	49.2
PvdD	28.1	18.8	18.8	6.3	3.1	9.4	6.3	0	0	9.4	64.9
GL	28.0	20.0	4.0	32.0	4.0	0	0	8.0	0	4.0	61.9
D66	0	25	8.3	25	8.3	8.3	0	0	16.7	8.3	52.5
CU	27.3	9.1	18.2	0	18.2	9.1	18.2	0	0	0	45.2
Trots	0	10.0	20.0	0	0	10.0	40.0	0	20.0	0	40.0
SGP	0	40.0	0	20.0	0	40.0	0	0	0	0	46.4

Leesvoorbeeld: in 56.3% van de Kamervragen die de SP stelt wordt verwezen naar een medium. De Telegraaf wordt in 26.4% van deze Kamervragen genoemd als bron.

De media in de top 10 worden vooral genoemd in de Kamervragen gesteld door de fractieleden van de VVD, PvdA en SP. De SGP en D66 baseren zich aanzienlijk minder op deze top 10.

Kijken we specifiek naar de individuele media dan zien we dat *De Telegraaf* vooral wordt genoemd in de Kamervragen van de PVV en de VVD. *De Volkskrant* wordt vooral genoemd door PvdA, D66 en GL, *NRC Handelsblad* vooral door D66 en GL, terwijl berichten van *Trouw* vaak de basis vormen voor de Kamervragen van de PvdD en de CU. Verwijzingen naar berichtgeving in het AD vinden we vooral terug in Kamervragen van de CU, CDA en VVD.

Spoeedebatten in de Tweede Kamer

*Spoeedebatten zijn een ware plaag,
(Trouw, 28 december 2009)*

“In een wanhopige poging het signaal van de kiezer te begrijpen, besprak de Kamer maandag haar eigen rol”, zo schrijft *de Volkskrant* een jaar voorafgaand aan de laatste verkiezingen. Tijdens dit debat stelt Halsema dat steeds meer partijen de Tweede Kamer louter gebruiken als electoraal platform. 'Spoeedebatten en moties van wantrouwen, dat waren ooit onze machtigste instrumenten. Nu worden ze te pas en te onpas gebruikt in een schreeuw om media-aandacht.' In deze paragraaf kijken we naar het aantal spoeedebatten dat is aangevraagd in 2010.

In totaal werden er 27 spoeedebatten aangevraagd. 11 door de SP, 4 door de PVV en drie door PvdA en VVD. Wanneer we kijken naar de Kamerleden dan zien we dat SP Kamerlid Van Gerven de meeste spoeedebatten aanvraagt in 2010, 4 stuks. Verdonk, Arib en Van Raak vragen ieder 2 spoeedebatten

aan. De stelling van Halsema lijkt niet geheel op te gaan. Uit de data blijkt dat de Kamerleden nauwelijks voorkomen in het nieuws met hun spoeddebatten. Het zijn vooral de bewindsliden die worden genoemd.

Moties in de Tweede Kamer

Waar het de moties betreft zien we de SP als koploper in de Kamer. 236 moties dienen de leden van de Socialistische Partij in gedurende januari tot en met juni 2010. De partij van Roemer wordt gevolgd door de PvdA met 157 moties en de VVD met 150 moties. Trots sluit de rij met slechts 17 moties. Gemiddeld per Kamerlid zien we dat de Partij voor de Dieren het meest actief is. De beide Kamerleden van deze partij dienen gemiddeld 30 moties in, gevolgd door D66 met gemiddeld 22 moties en GroenLinks met 21 moties. De CDA fractie dient gemiddeld de minste moties in, 4 per Kamerlid.

Tabel 9. Moties indienen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal moties	Gemiddeld per lid
SP	25	236	9
PvdA	33	157	5
VVD	21	150	7
GL	7	145	21
CDA	41	144	4
PVV	9	125	14
CU	6	67	11
d66	3	65	22
PvdD	2	59	30
SGP	2	17	9
Trots	1	7	7
Totaal	150	1172	8

Van de individuele Kamerleden gaat Esther Ouwehand aan kop waar het gaat om het indienen van moties. Zij dient in 2010 35 moties in, gevolgd door GroenLinkers Ieneke van Gent (32) en Kees Vendrik (29). Opvallend is de 7^e/8^e plek van Alexander Pechtold, fractievoorzitter van D66, met 24 moties. Alleen Marianne Thieme komt ook voor in de top 10, met 22 moties.

Tabel 10. Top tien Kamerleden die moties indienen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal moties
Esther Ouwehand	PvdA	1	35
Ieneke van Gent	GL	2	32
Kees Vendrik	GL	3	29
Krista Velzen	SP	4	28
Naima Azough	GL	5-6	27
Henk van Gerven	SP	5-6	27
Alexander Pechtold	D66	7-8	24
Richard de Mos	PVV	7-8	24
Boris van der Ham	D66	9	23
Marianne Thieme	PvdD	10	22

Ingediende Amendementen

In totaal tellen we 429 amendementen in 2010, dat is al bijna evenveel als in het hele parlementaire jaar 2008-2009. Toen kwamen er in het hele jaar 479 amendementen in stemming. Gemiddeld is dat bijna 3 amendementen per Kamerlid. De meeste amendementen zijn afkomstig van de SP en de VVD, 82 in totaal, gevolgd door de PvdA. Deze fractieleden dienden samen 60 amendementen in. De PVV diende – op Trots die geen amendement indiende na - de minste amendementen in. De negen leden van de partij voor de Vrijheid diende 10 amendementen in, 1,1 per Kamerlid. Ook dit is het laagste gemiddelde van alle partijen. De PvdD diende gemiddeld de meeste amendementen in, 14,5 per Kamerlid.

Tabel 11. Amendementen indienen naar fractie

fractie	Aantal leden	Aantal amendementen	Gemiddeld per lid
SP	25	82	3.3
VVD	21	82	3.9
PvdA	33	60	1.8
CDA	41	57	1.4
CU	6	43	7.2
GL	7	34	4.9
PvdD	2	29	14.5
D66	3	19	6.3
SGP	2	13	6.5
PVV	9	10	1.1
Totaal	150	429	2.9

Wat de individuele Kamerleden betreft zien we dat vooral voormalig minister Remkes amendementen indient. In totaal 23. Hij wordt gevolgd door Kees Vendrik (19) en Esther Ouwehand (17). De SP fractieleden komen in de top 10 het meeste voor. De partij wordt vertegenwoordigd door Roemer, Jansen en Ulenbelt. Opvallend is verder dat de ChristenUnie met twee Kamerleden vertegenwoordigd zijn in de top 10 van Kamerleden die amendementen indienen.

Tabel 12. Top 10 Kamerleden die amendementen indienen

Kamerlid	partij	rangorde	aantal amendementen
Johan Remkes	VVD	1	23
Kees Vendrik	GL	2	19
Esther Ouwehand	PvdD	3	17
Esmee Wiegman-van Meppelen Scheppink	CU	4	16
Ernst Cramer	CU	5	14
Diederik Samsom	PvdA	6-7	13
Boris van der Ham	D66	6-7	13
Emile Roemer	SP	8-9	12
Paulus Jansen	SP	8-9	12
Paul Ulenbelt	SP	10	10

De Tweede Kamerleden in dagbladen

“Tweede Kamer is veel te onzichtbaar voor kiezer”
(de *Volkscrant*, 22 juli 2010)

“Het praattheater dat Kamer heet, is minder machteloos dan het lijkt. Wie schittert in het parlement, is de lieveling van de media en van de kiezer, betoogt Henk te Velde in *NRC Handelsblad*, op 31 december 2009. In deze paragraaf kijken we of dit daadwerkelijk correct is. Welke Kamerleden komen het meest in het nieuws?

De fracties in dagbladen

In onderstaande tabel geven we het aantal artikelen weer in de periode 1 januari 2010 tot en met 16 juni 2010 waarin de Tweede Kamerleden worden genoemd in *De Volkscrant*, *Trouw*, *NRC Handelsblad* en *De Telegraaf*. In totaal vonden we ruim 10.000 artikelen waarin een van de Kamerleden werden genoemd. De meeste in *de Volkscrant*, gevolgd door *NRC Handelsblad* en *Trouw*.

Tabel 13. Aandacht in de landelijke dagbladen voor fracties uit de Tweede Kamer

Partij	Volkscrant	De Telegraaf	Trouw	NRC	
				Handelsblad	Totaal
PVV	630	294	571	595	2090
VVD	525	355	361	445	1686
SP	515	185	479	457	1636
CDA	438	302	385	430	1555
PvdA	465	185	362	376	1388
GroenLinks	327	65	197	250	839
D66	217	83	152	193	645
Trots	112	25	81	100	318
CU	54	18	72	42	186
PvdD	42	21	56	38	157
SGP	49	4	53	44	150
Totaal	3374	1537	2769	2970	10650

De PVV wordt van de partijen veruit het meest genoemd in de media. Bijna 2100 artikelen noemen een Kamerlid van de Partij voor de Vrijheid. De VVD volgt met bijna 1700 artikelen, gevolgd door de SP leden en de CDA fractie (1636 artikelen). De kleine partijen krijgen aanzienlijk minder aandacht in de landelijke dagbladen. Trots wordt nog in ruim 300 artikelen genoemd, maar de ChristenUnie, Partij voor de Dieren en de SGP kunnen niet rekenen op meer dan 200 artikelen.

De verschillen tussen de kranten laten interessante verschillen zien. *De Volkscrant* besteedt veruit het meeste aandacht aan de Kamerleden van de PVV en de VVD, gevolgd door de SP, terwijl *De Telegraaf* vooral aandacht besteedt aan de Kamerleden van de VVD en het CDA. De Kamerleden van de PVV komen in *De Telegraaf* op de derde plaats. In *Trouw* komt de PVV-fractie ook duidelijk op de eerste plaats, terwijl ze in deze krant gevolgd worden door de Kamerleden van de SP en het CDA. Ook *NRC Handelsblad* besteedt de meeste aandacht aan de PVV, gevolgd door de SP en VVD.

De Kamerleden in dagbladen

Wanneer we kijken naar de individuele Kamerleden is het beeld overduidelijk. Wilders leidt de mediadans in alle dagbladen. In bijna 1600 artikelen van de artikelen over de PVV gaan over de fractieleider van de Partij voor de Vrijheid. Na Wilders volgen Rutte, Pechtold en Halsema. Rita Verdonk, komt opvallend veel in het nieuws als eenmansfractie. Ruim 300 artikelen besteden aandacht aan haar.

Tabel 14. Zichtbaarheid leden Tweede Kamer in dagbladen

Kamerleden	Volkskrant	De Telegraaf	Trouw	NRC		TOTAAL
				Handelsblad		
Wilders, Geert	484	215	444	436	1579	
Rutte, Mark	265	135	188	209	797	
Pechtold, Alexander	170	67	123	158	518	
Halsema, Femke	165	38	115	144	462	
Verdonk, Rita	112	25	81	100	318	
Roemer, Emile	108	30	59	77	274	
Kant, Agnes	87	25	72	85	269	
Hamer, Mariette	71	38	75	82	266	
Geel, Pieter van	65	26	58	65	214	
Marijnissen, Jan	66	12	87	46	211	
Totaal	1593	611	1302	1402	4908	

Twee elementen vallen op. Het zijn de fractievoorzitters die de aandacht krijgen van de media. De andere fractieleden komen niet of nauwelijks aan bod. Alleen Jan Marijnissen weet de top 10 te bereiken. Blijkbaar gaat de stelling van Henk te Velde niet op voor de andere Kamerleden dan de fractievoorzitters.

Daarnaast valt op dat de top tien in de dagbladen sterk overeenkomt. Er is nauwelijks verschil tussen de dagbladen waar het gaat om de aandacht voor de fractievoorzitters.

Conclusie

De belangrijkste conclusie die we uit het onderzoek kunnen trekken is dat tussen de activiteiten van Kamerleden (spreektijd, vragen stellen, spoeddebatten aanvragen en moties en amendementen indienen) en de aandacht voor Kamerleden in dagbladen nauwelijks of geen relatie lijkt te bestaan. Kamerleden die het meeste ambachtelijke Kamerwerk verrichten zijn niet de Kamerleden die de meeste aandacht krijgen in de media. Deels is dit te verklaren door de verdeling van de taken binnen een fractie. Veelal doet de fractievoorzitter het woord voor werkzaamheden die door andere fractieleden zijn uitgevoerd. Daar komt bij dat in grote fracties de Kamerleden ook verdeeld zijn over verschillende onderwerpen, waardoor zij minder in het nieuws komen dan fractieleden van kleinere partijen die over meerdere onderwerpen debatteren in de kamer.

Echter kijkend per fractie zien we evenzeer dat de fractie die het meeste ambachtelijk werk verricht niet de meeste aandacht krijgt. Dat de fracties van de regeringspartijen relatief weinig aandacht krijgen is te verklaren doordat deze fracties in de schaduw staan van hun partijgenoten (en in dit geval partijleiders) in het kabinet.

De Kamerleden van de Socialistische Partij voeren de meeste top 10's aan met de werkzaamheden in de Kamer. Deze Kamerleden krijgen wel veel aandacht in de dagbladen, meer dan de fracties van de partijen die in het kabinet zijn vertegenwoordigd, maar moeten PVV en VVD voor zich dulden. Van de VVD is dit te begrijpen, aangezien dit na de SP de grootste oppositiepartij betreft. De verklaring voor de aandacht voor de fractie van de PVV moet echter elders gezocht worden.

Uit de analyses blijkt dat de Kamerleden steeds meer vragen stellen op basis van mediaberichtgeving. Opvallend hierbij is dat het vooral de dagbladen zijn die de Kamerleden voorzien van informatie. Mediaberichtgeving kan voor de Kamerleden dienen als informatie over misstanden en problemen in onze samenleving. Daarbij lijkt het voor de hand te liggen dat de Kamerleden zich zouden baseren op onderzoeksjournalistiek uit weekbladen of actualiteitenprogramma's. Deze tendens zien we echter niet terug in de gegevens.

Er is weinig variatie tussen de kranten waar het de berichtgeving over de Tweede Kamer betreft. Wel interessant is dat de fracties andere media gebruiken als bron van hun Kamervragen. Deels gaat dat om vaktechnische of regionale bladen, maar deels lijkt het ook een politieke signatuur. De PVV en VVD baseren zich vooral op *De Telegraaf*, de PvdA op *de Volkskrant*, D66 en GL op *NRC Handelsblad*.